

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan (Ds 2026:4)

(S2026/00444)

Sammanfattning

Försäkringskassan är positiv till att det införs en brottsbekämpande verksamhet hos myndigheten. Det är uppenbart att samhällets förmåga att bekämpa bidragsbrott behöver stärkas. För att uppnå detta krävs nya angreppssätt som tillvaratar den offentliga förvaltningens samlade kapacitet och kompetens. En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan kommer att innebära en tydlig ambitionshöjning i kampen mot bidragsbrottsligheten och den organiserade brottslighetens utnyttjande av välfärdssystemet. Detta är en central del i arbetet mot den kriminella ekonomin och i regeringens strategi mot organiserad brottslighet.

När det gäller utformningen av den brottsbekämpande verksamheten instämmer Försäkringskassan i utredningens förslag om verksamhetens omfattning, om myndighetens roll och befogenheter inom den brottsutredande verksamhetsgrenen och om en självständig underrättelseverksamhet. Myndigheten vill särskilt framhålla vikten av att den brottsbekämpande verksamheten inte bara omfattar brottsutredande arbete, utan även brottsförebyggande insatser genom underrättelsearbete.

Försäkringskassan har vissa synpunkter rörande förslagen om informationstillgång, uppföljning och ikraftträdande samt förslagens konsekvenser. Det handlar om bland annat följande.

- I promemorian anges att Försäkringskassans underrättelseverksamhet kommer kunna få del av urvalsanalyser och riskprofiler som tas fram i verksamheten som avser förmåner och stöd. Det är oklart med vilket rättsligt stöd sådana uppgifter kan lämnas ut.
- Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet har tillgång till uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, förenat med en sökbegränsning. En motsvarande reglering som ger Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet tillgång till uppgifter i myndighetens verksamhet som avser förmåner och stöd bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.
- Det finns ytterligare uppgiftsskyldigheter för Försäkringskassan, utöver de som tas upp i avsnitt 7.7.4, där det bör övervägas om det finns behov av att undanta den brottsbekämpande verksamheten.
- Utvärdering och uppföljning av förslagen bör hanteras inom ramen för kommittéväsendet.
- Om reformen ska träda i kraft den 1 januari 2028, behöver Försäkringskassan få ett särskilt regeringsuppdrag under 2026 om att förberedelserna ska påbörjas.
- Enligt Försäkringskassan kommer den brottsutredande verksamheten kräva väsentligt fler årsarbetare än vad utredningen har utgått från i sina beräkningar. Eftersom alla kostnadsuppskattningar är mycket osäkra är det viktigt att

uppskattningarna, oavsett vilken nivå lagstiftaren i slutändan landar på, följs upp ett par år efter ikraftträdandet så att medelstilldelningen kan justeras.

- Myndigheten saknar överväganden om förslagets diskrimineringsrättsliga konsekvenser och förhållandet till rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 Europakonventionen och artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- Det bör förtydligas i författningskommentaren till 15 § lagen (2026:000) om Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet att uppgiftsskyldigheten även omfattar uppgifter som i sig inte har direkt betydelse för utgången i ett ärende hos den mottagande verksamheten, utan att det även kan röra sig om uppgifter som föranleder kontrollåtgärder.

Allmänt

Införande av en brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan

Försäkringskassan är positiv till att det införs en brottsbekämpande verksamhet hos myndigheten.

Inom den organiserade brottsligheten har den ekonomiska brottsligheten, bland annat bidragsbrott, varit det område som har ökat mest över tid. Den organiserade brottslighetens utnyttjande av välfärdssystemet, genom angrepp på såväl utbetalande system som undandragande av skatter och avgifter, beskrivs idag som ett av de allvarligaste hoten mot samhället i stort kopplat till organiserad brottslighet. När det gäller ersättningar från socialförsäkringen handlar det inte sällan om att ersättningen utnyttjas som en typ av grundförsörjning för kriminella, som möjliggör annan kriminell verksamhet eller som fungerar som en vit fasad.¹ Detta leder till att trovärdigheten till den svenska välfärdsmodellen undergrävs.

Samtidigt är det få brott riktade mot socialförsäkringen som leder till lagföring. Det handlar såväl om att upptäcktsrisken är låg som att en mycket liten andel av de överträdelser som upptäcks och anmäls leder till åtal och fällande dom. Som konstateras i den remitterade promemorian är det endast tio procent av det uppskattade beloppet för misstänkta bidragsbrott som leder till polisanmälan (år 2021). Av de grova bidragsbrott som anmäls läggs 85 procent ner (år 2024). Det har i tidigare sammanhang konstaterats att den låga lagföringsgraden framför allt beror på att polisen inte har möjlighet att prioritera bidragsbrott i tillräcklig utsträckning i förhållande till andra brott och på att det saknas viss kompetens hos aktörer som ansvarar för att utreda bidragsbrott.

Enligt Försäkringskassan är det uppenbart att samhällets förmåga att bekämpa bidragsbrott behöver stärkas. En sådan förstärkning kommer inte att uppnås om arbetet mot bidragsbrott fortsätter på samma sätt och inom samma strukturer som idag, utan det krävs nya angreppssätt som tillvaratar den offentliga förvaltningens samlade kapacitet och kompetens. För att tilliten till samhällskontraktet ska upprätthållas och statens tillgångar skyddas är det även viktigt att förutsättningarna att förebygga, upptäcka och utreda angrepp på samhällets utbetalande system är lika goda som vid undandraganden av skatter och avgifter. Det är därför rimligt att Försäkringskassan, vars utbetalningar årligen står för ungefär en femtedel av statens budget, får ett brottsbekämpande uppdrag på motsvarande sätt som Skatteverket. Genom en sådan brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan kan myndighetens kompetens på socialförsäkringsområdet tas till vara. Eftersom verksamheten kommer att vara särskilt inriktad på bidragsbrott och därtill kopplad brottslighet, kommer vidare den typen

¹ Se Myndighetsgemensam lägesbild, organiserad brottslighet 2023 och 2025 samt Nationellt underrättelsecentrum, Delanalys 1, 2025-04-08, dnr A220.933/2025, och Delanalys 2, 2025-11-26, dnr A723.427/2025.

av brottslighet att kunna prioriteras. Det innebär också att det skapas förutsättningar för långsiktig utveckling av specialistkompetens inom utredning av just bidragsbrott.

Utredningens förslag innebär att Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet kommer att vara utformad och regleras på i huvudsak samma sätt som motsvarande verksamhet hos Skatteverket. Skatteverkets brottskämpande verksamhet har utvecklats och successivt justerats sedan den inrättades år 1998, varigenom sådana svårigheter och tillämpningsproblem som ofta uppkommer i inledningsskedet av reformer i stor utsträckning har kunnat åtgärdas. Försäkringskassan och även övriga berörda myndigheter kan förväntas dra stor nytta av de erfarenheter som gjorts på skatteområdet avseende såväl införande som praktisk tillämpning. Detta skapar goda förutsättningar för en effektiv och välfungerande implementering av Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet.

Sammantaget bedömer Försäkringskassan att en brottsbekämpande verksamhet hos myndigheten möjliggör avsedd ambitionshöjning för bekämpningen av bidragsbrott. Den kommer att bidra till ökad förmåga att förebygga, upptäcka och lagföra grova bidragsbrott och bidragsbrott som har kopplingar till organiserad brottslighet, vilket är en central del i arbetet mot den kriminella ekonomin och i regeringens strategi mot organiserad brottslighet. Reformen skapar även bättre förutsättningar att generellt förebygga bidragsbrott samt öka upptäcktsrisken för enskilda som lämnar felaktiga uppgifter och för aktörer som på olika sätt, till exempel genom falska intyg, möjliggör missbruk av förmånssystemet. En ökad förmåga att bekämpa bidragsbrott riktade mot socialförsäkringen, så att ersättning betalas till de som förmånssystemet är avsett att skydda, kan på längre sikt även bidra till ett stärkt förtroende för myndigheten och välfärdssamhället i stort.

Utformningen av en brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan

Verksamhetens omfattning

Försäkringskassan instämmer i att myndighetens brottsbekämpande verksamhet initialt ska avgränsas till bidragsbrott som avser förmåner och stöd som Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten beslutar om, samt viss därtill kopplad brottslighet.

Att inte bara inkludera förmåner och stöd som beslutas av Försäkringskassan, utan även av Pensionsmyndigheten, är rimligt ur ett effektivitetsperspektiv. Som utredningen konstaterar utgör socialförsäkringsbalken den huvudsakliga lagstiftningen för båda myndigheterna och vissa förmåner som myndigheterna beslutar om har ett nära samband. Myndigheterna har också utvecklade samarbeten inom flera områden. Försäkringskassan ansluter sig även till utredningens bedömning att det i ett inledande skede inte är lämpligt att även inkludera bidragsbrott kopplat till förmåner och stöd som beslutas av andra myndigheter samt att en sådan utvidgning av omfattningen bör övervägas först i ett senare skede efter utvärdering.

Av effektivitetsskäl bör verksamheten även omfatta vissa brott som har nära koppling till bidragsbrott som avser Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens förmåner och stöd. Enligt Försäkringskassan har utredningen landat i en rimlig avvägning i detta avseende.

Försäkringskassans roll och befogenheter i den brottsutredande verksamheten

Försäkringskassan instämmer i att åklagaren, i egenskap av förundersökningsledare, ska få anlita biträde av Försäkringskassan för att genomföra en förundersökning eller en utredning om självständigt förverkande.

Försäkringskassan instämmer även i utredningens förslag om att Försäkringskassan ska få verkställa vissa tvångsmedel eller tvångsmedelsliknande åtgärder, under

förutsättning att våld mot person inte behöver användas. Det är positivt att förslagen inte bara utgår från vad som i dagsläget gäller för Skatteverket, utan även beaktar de utökade befogenheter som föreslås för Skatteverket i betänkandet Folkbokföringsverksamhet, biometri och brottsbekämpning (SOU 2025:75).

En självständig underrättelseverksamhet

Försäkringskassan instämmer i förslaget om att myndigheten självständigt ska bedriva underrättelseverksamhet. För att Försäkringskassan ska kunna bedriva en effektiv brottsbekämpande verksamhet är det särskilt viktigt att myndigheten ges ett uppdrag att bedriva underrättelseverksamhet. Problemen med bidragsbrott och utnyttjandet av välfärdssystemet kommer inte att kunna åtgärdas enbart genom ökad förmåga att utreda och lagföra redan begångna brott. En än viktigare åtgärd är att skapa bättre förutsättningar att förhindra och förebygga att brott alls begås och att upptäcka brott. En underrättelseverksamhet inom Försäkringskassan möjliggör för myndigheten att upptäcka modus, identifiera olika kategorier av kriminella aktörer eller möjliggörare och i övrigt bedöma när, var och hur brottslighet kopplad till socialförsäkringen kan antas förekomma. Sådan kunskap som därigenom genereras kan sedan tillgodogöras i Försäkringskassans verksamhet avseende förmåner och stöd. Det är genom ett effektivt sådant brottsförebyggande arbete som stora samhällsekonomiska vinster kan uppnås.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag (2026:000) om Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet

15 §

Av författningskommentaren till bestämmelsen framgår att uppgifterna kan antas ha särskild betydelse även i ett framtida ärende som initieras hos den mottagande myndigheten med anledning av uppgifterna som lämnas. Det bör övervägas om den föreslagna författningstexten i första stycket ska justeras så att den bättre återspeglar den avsikt som framgår av författningskommentaren.

I bestämmelsens andra stycke anges att när det pågår en förundersökning ska åklagare avgöra om och när det ska anses lämpligt att lämna uppgifter till myndighetens verksamhet som avser förmåner och stöd. Det bör övervägas om detsamma ska gälla vid en förutredning och utredning om självständigt förverkande.

4 Hur Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet kan organiseras och bedrivas

4.2 Arbetet i den brottsbekämpande verksamheten

I promemorian (s. 208) anges att ett effektivt arbete i underrättelseverksamheten förutsätter att information kommer in i verksamheten. Som exempel nämns att underrättelseverksamheten får del av urvalsanalyser och riskprofiler som tas fram i verksamheten som avser förmåner och stöd. Det är oklart med vilket stöd Försäkringskassans verksamhet som avser förmåner och stöd kan lämna sådana uppgifter. Sekretessen i 17 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) hindrar visserligen inte ett utlämnande av modeller för urval och riskbedömning som sådana om myndigheten bedömer att det inte motverkar syftet med analyserna eller urvalen. Det är dock osäkert med vilket stöd de personuppgifter som faller ut i en urvalsanalys eller riskprofil kan lämnas ut. Utlämnande med stöd av lagen (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna (LUB) eller 10 kap. 15 a OSL, framstår som tveksamt utifrån den intresseavvägning som ska göras enligt den lagen respektive bestämmelsen. Om utredningens avsikt är att de personuppgifter som faller ut i en urvalsanalys och riskprofil ska kunna lämnas ut med

stöd av LUB, blir vidare följderna att alla myndigheter som omfattas av LUB kan komma att behöva lämna ut urvalsanalyser och riskprofiler till brottsbekämpande myndigheter. För att undvika oönskade konsekvenser och osäkerhet i tillämpningen bör förtydliganden göras i detta avseende och behov av rättslig reglering övervägas.

6 En brottsdatalag för Försäkringskassan

6.3 Utgångspunkter vid utformningen av en ny brottsdatalag för Försäkringskassan

6.3.3 En ny lag om Försäkringskassans behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Av promemorian framgår att särskilt Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet har tjänat som förebild för hur en motsvarande verksamhet hos Försäkringskassan kan utformas. Försäkringskassan noterar att det i 3 kap. 1 § förordning (2026:162) om utlämnande av uppgifter från Skatteverkets beskattningsverksamhet finns en bestämmelse om tillgång till uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet. Tillgången är förenad med en sökbegränsning som innebär att sökning endast får göras på namn, personnummer och samordningsnummer (2 kap. 6 § lagen [2018:1696] om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område). En motsvarande reglering som ger Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet tillgång till uppgifter i myndighetens verksamhet som avser förmåner och stöd bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Vidare noterar Försäkringskassan att det tillsatts en utredning som ska se över Skatteverkets och Tullverkets brottsdatalagar. Enligt direktiven kan utredningen även, om det bedöms lämpligt, lämna författningsförslag som gäller för fler brottsbekämpande myndigheter.² Eftersom Försäkringskassans föreslagna brottsdatalag är utformad med Skatteverkets brottsdatalag som förebild bör de behov som utredningen identifierar vara aktuella även för Försäkringskassan. Överväganden om eventuella ändringsbehov bör således göras även i förhållande till Försäkringskassans verksamhet.

7 Informationstillgång och uppgiftsskyldigheter

7.7 Undantag från vissa underrättelseskyldigheter

7.7.4 Undantag från förordning om uppgiftsskyldighet för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten

Försäkringskassan konstaterar att det finns ytterligare uppgiftsskyldigheter för myndigheten, utöver de som tas upp i aktuellt avsnitt, där det bör övervägas om det finns behov av att undanta den brottsbekämpande verksamheten. Som exempel kan nämnas 9 kap. 3–5 §§ förordningen (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 24 § i förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd.

² En modern och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Skatteverkets och Tullverkets brottsbekämpande verksamheter samt ett stärkt skydd för personal vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten (Dir. 2026:28).

10 Utvärdering och uppföljning av förslagen i denna och tidigare promemorior

10.4 Fler än en aktör ska följa upp och utvärdera förslagen

Försäkringskassan delar inte utredningens bedömning i fråga om vilka aktörer som ska ges i uppdrag att utvärdera och följa upp effekterna av en ordning med administrativa sanktioner i välfärdssystemen samt de i promemorian presenterade förslagen om en brottsbekämpande verksamhet vid myndigheten. Enligt Försäkringskassan bör utvärdering och uppföljning hanteras inom ramen för kommittéväsendet. Vid uppföljning av reformerna kan det uppkomma behov av kompletteringar eller justeringar i regelverken, kopplat exempelvis till frågor om effektivitet, rättssäkerhet eller informationsutbyte. Genom att låta uppföljningen göras av en statlig utredning kan sådana nödvändiga författningsändringar snabbare komma till stånd. En sådan lösning innebär även att berörda parter kan involveras i utvärderingsarbetet på ett mer ändamålsenligt sätt.

11 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

11.1 Ikraftträdande

Lagen om Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet och övriga författningsförslag med anledning av Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet föreslås träda i kraft den 1 januari 2028. Förslagen kommer innebära ett omfattande implementeringsarbete för Försäkringskassan. Det handlar till exempel om att rekrytera och utbilda personal, bygga upp samverkan och nödvändiga rutiner med andra myndigheter, anpassa lokaler och planera och genomföra arbete kopplat till it-utveckling. Processerna kopplade till it-utveckling är särskilt tidskrävande. För det fall att reformen ska träda i kraft den 1 januari 2028, behöver Försäkringskassan därför få ett särskilt regeringsuppdrag under 2026 om att förberedelserna ska påbörjas.

12 Konsekvenser

12.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

12.3.4 Konsekvenser i fråga om personalförsörjning

För att tillvarata den kunskap som finns inom Försäkringskassan kommer det, som utredningen konstaterar, krävas att myndigheten rekryterar medarbetare från den befintliga verksamheten till den nya brottsbekämpande verksamheten. Detta gäller såväl initialt som på längre sikt. En sådan omfördelning av resurser kommer att medföra behov av ersättningsrekrytering i den befintliga verksamheten. Det kan leda till tillfällig sänkning av effektiviteten under upplärningsperioder och indirekta kostnader för att exempelvis upprätthålla handläggningstider. Försäkringskassan vill därför understryka vikten av att myndighetens totala finansiering är långsiktigt hållbar.

12.5 Ekonomiska och administrativa konsekvenser

12.5.2 Försäkringskassans brottsutredande verksamhet

Utredningen bedömer att 40 årsarbetare i brottsutredande tjänst vid Försäkringskassan är en rimlig nivå att utgå från vid en uppskattning av vilka kostnader en brottsutredande verksamhet kan komma att medföra på kort sikt. Försäkringskassan delar inte denna bedömning. Även om en uppskattning av antalet årsarbetare är förenat med flera osäkerhetsfaktorer menar Försäkringskassan att en märkbar ambitionshöjning i utredningar av bidragsbrott kräver väsentligt fler än de 40 årsarbetare som utredningen utgår från i sina beräkningar.

Utredningens förslag knyter an till de förslag om sanktionsväxling och administrativa sanktionsavgifter som har lämnats i utredningens tidigare promemorior Ds 2025:8 och Ds 2025:26. Den begränsning av anmälningsskyldigheten som föreslagits i dessa promemorior kompletteras i aktuell promemoria med ett förslag om särskild åtalsprövning. Resultatet av förslagen blir att det endast är grova bidragsbrott, eller brott som till sin karaktär gör att det annars finns särskilda skäl att polisanmäla, som kommer att utredas av den föreslagna brottsutredande verksamheten inom Försäkringskassan. Dessa ärenden är till sin natur betydligt mer utredningskrävande än ärenden av så kallad enkel beskaffenhet som inte kräver att åklagare ansvarar för förundersökningsledning. Majoriteten av de ärenden – sett till *antalet* ärenden – som polisen idag hanterar utgörs av sådana ärenden av enkel beskaffenhet. Den stora resursåtgången för polisen är dock inte kopplat till de ärendena, utan till de mer komplicerade ärenden som nu föreslås hanteras av Försäkringskassan. Med hänsyn till detta samt till den avsedda ambitionshöjningen för utredningen av bidragsbrott är alltså en uppskattning om 40 årsarbetare för låg.

En aspekt som inte berörs i förhållande till de ekonomiska konsekvenserna av förslagen är behovet av att den brottsutredande verksamheten kan verka över hela landet. För att kunna vara representerad i varje polisregion krävs en kritisk massa av utredare på respektive ort. Även detta talar för att den volym om 40 årsarbetskrafter som utredningen landat i är för låg.

Försäkringskassan vill slutligen betona, även om det också nämns i promemorian, att alla kostnadsuppskattningar är mycket osäkra. Detta gäller inte minst it-kostnaderna som behöver utredas noggrant i fördjupade analyser, innan myndigheten med större säkerhet kan uttala sig om kostnadsnivån. Oavsett vilka kostnadsuppskattningar som lagstiftaren i slutändan landar i behöver uppskattningarna därför följas upp ett par år efter ikraftträdandet, så att medelstilledelningen kan justeras.

12.9 Konsekvenser för enskilda

Diskriminering är förbjuden i fråga om socialförsäkringen och anslutande bidragssystem (2 kap. 14 § 1 diskrimineringslagen [2008:567]). Enligt förslaget ska den brottsbekämpande verksamheten omfatta brott som avser förmåner och stöd som Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten beslutar om samt vara avskild från övrig verksamhet. Promemorian innehåller inte någon analys av de diskrimineringsrättsliga konsekvenserna av förslagen eller något övervägande om diskrimineringsförbudet. Sådana analyser bör göras i det fortsatta lagstiftningsarbetet för att undvika osäkerhet i tillämpningen.

12.11 Skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen m.m.

I promemorian anges att förslagen har utformats för att uppfylla kraven på rättssäkerhet enligt Europakonventionen. Det saknas dock en bedömning av hur förslagen har utformats för att uppfylla rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 Europakonventionen och artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna samt förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 Europakonventionen. Den brottsbekämpande verksamheten, framförallt underrättelseverksamheten, kommer att behandla ett stort antal personuppgifter, även i situationer där det inte finns några konkreta misstankar och där den enskilde inte har kännedom om behandlingen. Detta medför att den enskilde i många fall inte själv kommer kunna ta tillvara sina integritetsintressen eller påverka riskerna för diskriminering. Med anledning av detta bör förslagets förhållande till nämnda artiklar analyseras och beskrivas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Övrigt

En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan kan antas innebära att myndigheten blir ett mer attraktivt mål för infiltration och otillbörlig påverkan. För att

motverka detta är det viktigt att myndigheten får effektiva verktyg. Försäkringskassan vill därför framhålla vikten av att de förslag som myndigheten tidigare framfört om möjlighet till registerkontroller i samband med anställningar, kommer till stånd.³

Regeringen har nyligen tillsatt en utredning som ska analysera behovet av ett stärkt skydd för anställda vid bland annat Skatteverket.⁴ Detta med anledning av att utsattheten för personalen har ökat på senare tid, bland annat inom myndighetens brottsbekämpande verksamhet. Eftersom Försäkringskassan nu föreslås få en till stora delar motsvarande brottsbekämpande verksamhet bör det övervägas om det finns behov av ett stärkt skydd för anställda även inom Försäkringskassan.

13 Författningskommentarer

13.1 Förslaget till lag om Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet

15 §

I lagkommentaren anges att det ska röra sig om uppgifter som den brottsbekämpande verksamheten kan anta att det finns ett konkret behov av i den mottagande verksamheten, och som skulle kunna påverka utgången i ett ärende i denna verksamhet. Det anges vidare att det inte krävs att det redan finns ett ärende i Försäkringskassans eller Pensionsmyndighetens verksamhet som avser förmåner och stöd, utan att uppgiften även kan antas ha särskild betydelse för ett framtida ärende som initieras med anledning av uppgifterna som lämnas. Enligt Försäkringskassan tyder skrivningarna på att avsikten är att uppgiften inte behöver ha direkt betydelse för utgången i ett ärende, utan att det även kan röra sig om en uppgift som föranleder kontrollåtgärder, såsom uppgift om att en läkare utfärdar falska intyg eller om att en arbetsgivare utfärdar falska anställningsbevis. Detta är dock inte helt tydligt och bör förtydligas i författningskommentaren.

Försäkringskassan noterar att myndigheten i dagsläget har begränsat rättsligt stöd för att hantera personuppgifter som inte direkt kan tillföras ett ärende. Det är också tveksamt vilket sekretesskydd som gäller för sådana uppgifter. Utifrån dagens rättsläge kommer det alltså vara problematiskt för den mottagande verksamheten att hantera uppgifter som saknar direkt ärendeanknytning. Det pågår dock förändringsarbete inom regleringen för såväl personuppgiftsbehandling som sekretess.⁵ Försäkringskassan ser därför ändå fördelar med att den nu föreslagna bestämmelsen om uppgiftsskyldighet inte begränsas till situationer då uppgiften direkt kan tillföras ett ärende i den mottagande verksamheten.

³ Se promemorian Utökade möjligheter till registerkontroller för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, 2024-11-25, dnr FK 2024/023707. Se även Framställan om förbättrade möjligheter att motverka infiltration och otillåten påverkan, 2024-06-24, dnr FK 2024/013846.

⁴ Se tidigare nämnda utredningsdirektiv En modern och ändamålsenlig dataskyddsreglering för Skatteverkets och Tullverkets brottsbekämpande verksamheter samt ett stärkt skydd för personal vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten (Dir. 2026:28).

⁵ Se t.ex. Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108) och Modernt dataskydd vid CSN (SOU 2024:95).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Nils Öberg i närvaro av ställföreträdande rättschef Torbjörn Almerheim och rättsliga experter Anna Pochill och Charlotte Törnblom Karlberg, de senare som föredragande.

Nils Öberg

Anna Pochill

Charlotte Törnblom Karlberg